

Asia: HE 30/2015 vp

Lausunto Hallituksen talousarvioesityksestä 2016

Suoraan **Itämeren suojeluun** kohdennetaan vuoden 2016 talousarvioesityksen mukaan **ympäristöministeriön** hallinnonalalla 4,64 miljoonaa euroa, joka käytetään vedenalaisen meriluonnon monimuotoisuuden inventointeihin; ravinnekierrätyksen edistämiseen Itämeren kuormituksen vähentämiseksi sekä Saaristomeren ja Selkämeren valuma-alueiden maatalouden vesiensuojelun tehostamiseen; ja merenhoidon suunnittelun edistämiseen ja yhteensovittamiseen. Lisäksi **maa- ja metsätalousministeriön** hallinnonalalle kohdennetaan ravinteiden kierrätykseen sekä Itämeren ja vesien suojeluun 6 miljoonaa euroa.

Vuoteen 2015 verrattuna Itämeren suojelun määrärahoja on tulevalla budjettikaudella lisätty, mikä on myönteistä. Rehevöityminen on Itämeren pääongelma ja Itämereen päätyvästä kotimaisesta ravinnekuormituksesta suurin osa on maatalousperäistä, joten kotimaisten toimien suuntaaminen maatalouden kuormituksen vähentämiseen on oleellista. Siten ratkaisujen hakeminen myös maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalta on mielestämme järkevää.

Hallituksen talousarvioesityksessä ympäristöministeriön ja maa- ja metsätalousministeriön hallinnonalalla olevalla Itämeren suojelun määrärahalla voitaneen toteuttaa lähinnä pienimuotoisia kokeiluhankkeita liittyen maatalouden vesiensuojelutoimiin sekä ravinteiden kierrätykseen. Haluamme nostaa tässä yhteydessä esille kaksi lupaavaa toimea:

1. **Kipsin käyttö** peltojen fosforivalumien vähentämisessä. Kyseessä on tietääksemme ainoa toimi, jolla fosforivalumaa voidaan välittömästi leikata jopa puolella, mikä mahdollistaisi jopa 200 fosforitonniin vuotuisen vähentämisen ja Saaristomeren tilan parantamisen. Samalla saataisiin lisää aikaa muiden maatalouden vesiensuojelutoimien kehittämiseen.
2. **Särkikalaan kohdentuva hoitokalastus** merialueilla poistaa mereen jo päätyneitä ravinteita ja tukee maalla tehtäviä kuormituksen vähennystoimia. Samalla tervehdytetään kalaston rakennetta ja korvataan ulkomailta tuotua kalaa kuluttajien ruokavaliossa.

Budjettiesityksessä mainittuun ravinnekierrätykseen ei ole olemassa helppoja ratkaisuja tilanteessa, jossa eläinten tehotuotanto on keskittynyt maantieteellisesti kuten Suomessa. Tehotuotannon ongelmana on lannan ylimäärä eräillä alueilla kuten Saaristomeren valuma-alueella. Uudet teknologiat ovat avainasemassa lannan kierrättämiseksi laajemmalle maantieteelliselle alueelle,

Myös lannan kierrätyksessä uusien teknologioiden käytössä pullonkauloiksi muodostuu usein olemassa olevien innovaatioiden kaupallistaminen, etenkin jos kyseessä ovat pk-yritykset. **Työ- ja elinkeinoministeriön** hallinnonalalle suunnattu 30 miljoonan euron määräraha **cleantech- ja biotalousratkaisujen sekä innovaatioiden kaupallistamisen tukemiseen** on tästä näkökulmasta mielestämme merkittävä myönteinen aloite. Tukea kannattaa suunnata etenkin tutkimussektorilla innovoitujen uusien teknologioiden testausjärjestelyihin sekä investointitukena pilottilaitosten rakentamiseen.

Itämereen ja muihin vesistöihin päätyvän maatalouden ravinnekuormituksen kannalta avainroolissa ovat maatalouden tuotantotuet ja ympäristötuki, jotka määrittelevät sen, mitä Suomessa viljellään, missä laajuudessa ja millä keinoin. **Maatalouden ympäristötuen** suuruus on vuonna 2015 talousarvioesityksen mukaan 300 miljoonaa euroa. Itämeren päätyvän ravinnekuormituksen kannalta maatalouden ympäristötuen suuntaaminen on sinänsä huomattavasti merkittävämpi kysymys kuin Itämeren suojeluun suunnattujen pienempien määrärahojen käyttö.

Maatalouden ympäristötukea on jaettu samassa mittakaavassa jo vuodesta 1995, mutta ympäristövaikutukset ovat olleet vesiensuojelussa vähäisiä johtuen mm. tuen kohdentamisesta tasaisesti kaikille tiloille. Ympäristötukea uudistettaessa olisi tärkeää kohdentaa tuki niihin tiloihin ja keinoihin, joilla voidaan saada aikaan suurin ympäristövaikutus. Valitettavasti tukea ei viimeisimmässäkään ympäristötuen uudistuksessa saatu kohdennettua tehokkaasti vaikka se on avainkysymys vesien- ja Itämerensuojelun kannalta.

Itämereen ja vesiensuojelun tasoon Suomessa vaikuttaa myös hallinnon tehokas toiminta valvonnassa ja ympäristöluvituksessa. ELY-keskuksiin viime vuosina kohdennetut leikkaukset ovat näkyneet konkreettisesti mm. Talvivaaran kaivoksella ja Euran jätevedenpuhdistamolla, joissa myös hallinnon resurssipula on vaikuttanut vahinkotilanteiden ja vesistöpäästöjen syntymiseen. **Työ- ja elinkeinoministeriön** hallinnonalalla **ELY-keskusten määrärahojen** väheneminen yli 10 prosentilla vuoteen 2015 nähden on huolestuttavaa, ja toivommekin, etteivät määrärahaileikkaukset kohdistu ympäristötoimintoihin.

Suomenlahden tilan kannalta keskeisiä ovat paitsi kotimaisen maatalouden päästöt, myös Luoteis-Venäjältä etenkin pistemäisistä päästölähteistä mereen päätyvät ravinteet. Siten talousarvioesityksessä mainittu **yhteistyön jatkaminen Pietarin ja muun Luoteis-Venäjän kanssa** Itämeren kuormituksen vähentämiseksi on kannatettavaa.

Myös **yhteistyön jatkaminen muiden Itämerivaltioiden kanssa** EU:n Itämeren alueen strategian toimeenpanemiseksi sekä Itämeren suojelukomission toimenpideohjelman toteuttamiseksi on keskeistä Suomen merialueiden tilan kannalta. Itämeren pääaltaan tila vaikuttaa myös Suomen merialueiden tilaan. EU:n Itämeren alueen strategian yhteistyössä tulisi keskittyä siihen, että uudet EU-jäsenmaat kuten Puola saadaan toteuttamaan kunnallisten jätevesien puhdistuksesta EU:n jätevesidirektiivin tason sijaan Itämeren suojelukomission HELCOMin suosittamaa tiukempaa puhdistustasoa.

Hallitus on tietojemme mukaan kohdennanut merkittäviä määrärahoja ns. kärkihankkeisiin, joilla edistetään myös Itämeren ja vesien suojelua. Koska meillä ei ole näiden hankkeiden sisällöstä tarkempaa tietoa, emme tässä yhteydessä pysty kommentoimaan niitä.

Lisätiedot:

Marjukka Porvari

John Nurmisen Säätiö

sähköposti: marjukka.porvari@jnfoundation.fi

puh: 041- 549 1535